

45941

Študijska knjižnica v Mariboru

435

Št. ....

Spomin

na

slovesno posvečenje nove predmestne žup-
nijske cerkve preblazene Device Marije
matere milosti

v Mariboru,

dne 11. in 12. meseca avgusta svetega
leta 1900.

Dva cerkvena govora.

Priobčil

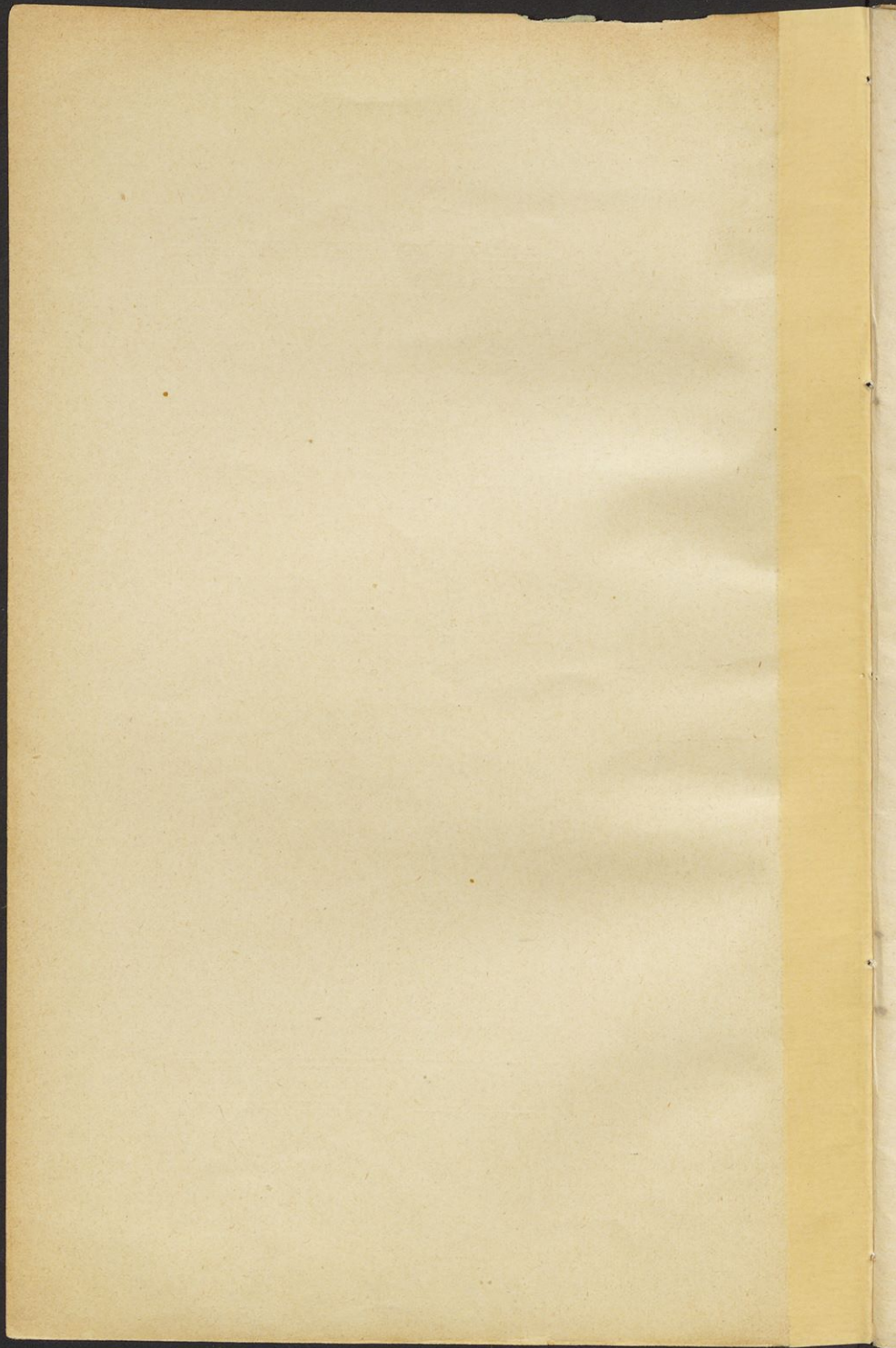
Dr. Mihael Napotnik,

knez in škof Lavantinski.

V Mariboru, 1900.

Založil pisatelj. — Tiskala tiskarna sv. Cirila v Mariboru.

V pobožni spomin
na
prvi Eucharistični shod
v Mariboru,
dne 22. novembra 1900.

+Lilial,
Kuceriškof.

Spomin

na

slovesno posvečenje nove predmestne
župnijske cerkve preblažene Device
Marije matere milosti

v Mariboru,

dne 11. in 12. meseca avgusta svetega leta 1900.

Dva cerkvena govora.

Priobčil

Dr. Mihael Napotnik,

knez in škof Lavantinski.

V Mariboru, 1900.

Založil pisatelj. — Tiskala tiskarna sv. Cirila.

45941

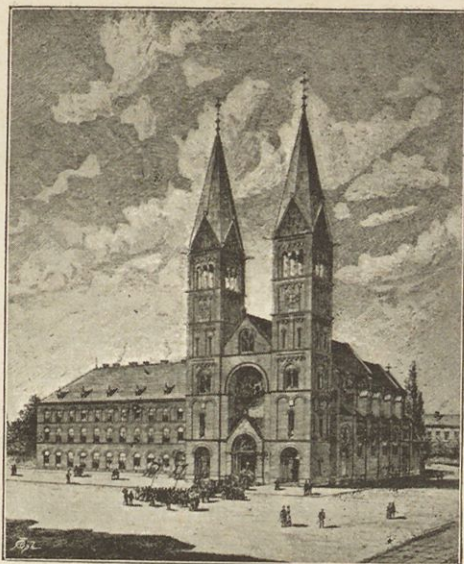

Mati milosti božje začetek našega veselja, hiša zlata, škrinja miru in sprave, vrata nebeška: prosi za nas Boga!

Domača farna cerkev je prehod v nebeško zmagoslavno cerkev vsem, ki skrbno obiskujejo v njej božjo službo, pa zvesto poslušajo božjo besedo in vredno prejemajo svete zakramente.

030046993

Govor

o priložnosti slovesnega posvečenja nove župnijske cerkve preblazene device Marije, matere milosti, v Mariboru, na praznik sv. Filumene, dne 11. avgusta 1900.

Consummatum est! Dopolnjeno je! (Jan. 19, 30).

V Gospodu pobožno zbrani kristjani!

Dopolnjeno je! Dopolnjeno je v svetem jubilejnem letu! Tako smete danes klicati iz globočine svojih hvaležno-veselih src. Dokončano in dovršeno je ogromno, dragoceno delo! Nova župnijska cerkev je srečno dozidana ter je bila danes od mene med genljivimi in globoko

pomembnimi obredi posvečena v slavo in čast Mariji, materi milosti.

Ta gradba je važna in znamenita za to, ker se ni postavilo prebivališče za človeka, temveč za troedinega Boga, pa za Mater božjo in svete angele ter za izvoljene svetnike in svetnice božje.

Današnji dan je za to veliko faro dan sladkega, rajskega veselja. Saj se je radoval Mozes in se je radovalo njegovo ljudstvo, ko je bil dodelan sveti šator. Saj se je veselil kralj David in so se veselili njegovi podložniki, ko je bil na gori Sion postavljen krasen šator in ko je bila tja prenesena škrinja miru in sprave. Saj se je radoval modri kralj Salomon z vsem izraelskim narodom, ko je bil pozidal in posvetil tempelj Jeruzalemski. Saj se je veselil podvzetni Zorobabel, ko je bil povzdignil in posvetil drugi tempelj. Saj se je radoval slavni Juda Makabejec z vsemi svojimi brati in prijatelji, ko je bil pozneje ta tempelj očistil, ga popravil in v njem nov žgavni altar oskrbel. In to svečanost so judje še za časa Jezusa Kristusa, ki se je udeležil enkrat sam te slovesnosti (Jan. 10, 22. 23), praznovali ter še dandanes obhajajo častiti spomin poprave in posvetitve veličastnega templja Jeruzalemskega.

Če so se pa Izraelci veselili novega svetišča in njegovega posvečenja, kako naj bi se ne vi, kristjani predragi, veselili te-le nove prelepe cerkve in njene današnje posvetitve? Šator Mozesov in tempelj Salomonov sta bila samo le predpoda, sta bila samo

le senca naših cerkva, ki so v polnem in pravem pomenu hiše božje, ker v njih resnično, dejanski in bistveno prebiva sam večni Bog. Zato pa se, preljubi moji, le veselite, ter pojte glorijo in alelujo! Radujte se v srcu pa tudi za to, ker sem današnjo soboto, ki je posvečena Mariji, posvetil novo cerkev na čast deviški materi Mariji, katero v lavretanskih litanijah pozdravljamo kot začetek našega veselja. Zatorej pa velja povabilo Pavlovo danes vam, kakor je veljalo nekdam Filipljanom: Veselite se v Gospodu, in zopet rečem, veselite se! (Filiplj. 4, 4).

Današnji dan pa je tudi dan pravične hvale in zaslužene pohvale. Zategadelj sem pri daritvi svete maše pred vsem zahvalil troedinega Boga, ki je zidal hišo, in niso zato zidali zastonj, ki so zidali; in je branil mesto, in niso zato stražili zastonj, ki so stražili. Pomoč božja in pa priprošnja Marije device, sv. Antona Paduana in sv. mučenke Filumene sta odvrnili vsako nesrečo in nezgodo pri sedemletni stavitvi te veličajne hiše božje.

Spodobno hvalo in zahvalo zaslužite pa tudi vi, kristjani predragi, ki ste tako požrtvovalno podpirali težavno podjetje. Posebe velja moje višepastirsko priznanje vam, darežljivim udom »Marijine družbe za zidanje nove farne cerkve v Mariboru«, ki šteje danes 60.550 članov. Vsemogočnega in vsedobrega Boga sem pri prvi, v novoposvečeni cerkvi ravnokar služeni sveti maši že ponižno prosil, da bi vam naj v obilni

in v zvrhani meri povrnil in poplačal vse radovoljne prineske.

Predragi podporniki gradbe te-le zale cerkve! Vi smete vzklkniti: Mi smo zidali! Neki kralj je zidal krasno cerkev. Po dovršenem delu je veleval pri vходу v hram božji vzdati ploščo z napisom: Kralj je postavil cerkev sam. Drugi dan so bile pa pripisane besede: Vdova je pomagala zidati. Kralj je ukazal takoj zbrisati pripis. Toda tretji dan so bile na spomeniku znova pripisane besede: Vdova je pomagala zidati. Ko so dotično ženo poklicali in jo vprašali, zakaj je pristavila te besede, je mirno odvrnila: Ker nisem mogla drugače pomoči, sem pa nabirala zeljišče za živinčeta, ki so vozila kamenje za novo cerkev. Sicer bi bila pa rada sama postavila cerkev in še več drugih.

Tej vdovi podobno je zidal ali je pomagal zidati vsakdo izmed vas, ki je daroval karkoli in kolikorkoli za prekrasno svetišče božje. In zategavoljo naj pride blagoslov božji nad vse, ki so ali dajali ali delali! Oblagodarjeni naj bodo, ki so zidali tebe, sveto mesto! (Tob. 13, 16).

V Gospodu ljubljeni kristjani!

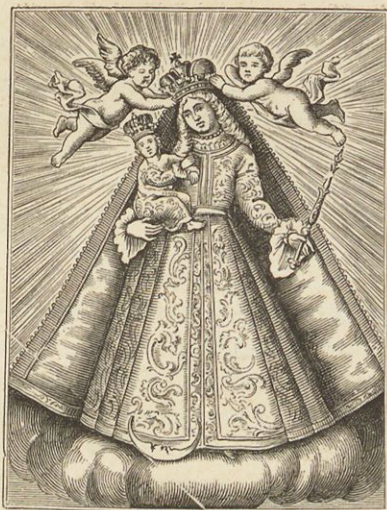
sled dolgotrajnega današnjega opravila kakor blagoslovljenja nove deklinške zastave, posvečenja cerkve in velikega altarja, blagoslovljenja orgelj, potem maševanja in dveh nagovorov¹ me telesne moči tako zapuščajo, da ne morem dalje govoriti. Zato hočem z božjo pomočjo pa jutri po posvečenju dveh stranskih altarjev svetega Antona Paduana ter sv. Filumene in po slovesni višeduhovniški službi božji obširneje govoriti o Materi božji, varhinji, zaščitnici in zavetnici nove farne cerkve.

Jutri bomo po svečanem prenosu presvetega

¹ Vspored svečanostij o priliki posvečenja nove predmestne farne cerkve device Marije matere milosti, v Mariboru dne 10., 11. in 12. avgusta 1900. V petek dne 10. avgusta: Ob 6. uri zvečer: Prihod premilostljivega gospoda kneza in škofa. Pred svetimi ostanki: Jutrnice z zahvalnicami; sveti blagoslov. V soboto dne 11. avgusta: Ob 1/27 uri zjutraj: Prihod premilostljivega gospoda kneza in škofa; blagoslovljenje nove deklinške bandere; posvečenje cerkve in velikega altarja; blagoslovljenje orgelj. Ob 10. uri: Prihod povabljenih odličnih gostov; pontifikalna sv. maša na novoposvečenem altarju; nemška in slovenska pridiga. Ob 1. uri popoldne: Obed v samostanu čč. oo. frančiškanov. V nedeljo dne 12. avgusta: Ob 8. uri zjutraj: Prihod premilostljivega gospoda kneza in škofa; posvečenje dveh stranskih altarjev: sv. Antona Paduanskega in sv. Filumene. Ob 10. uri: Slovesna pontifikalna sv. maša v stari cerkvi; slovenska pridiga in zahvalna pesem: Te Deum laudamus. Ob 3. uri popoldne: Slovenska pridiga v novi cerkvi. Ob 4. uri popoldne: Slovesni prenos milostne podobe Marijine in Najsvetejšega v novo cerkev; nemška pridiga in zahvalna pesem: Te Deum laudamus.

rešnjega Telesa in najdragocenejšega zaklada nove cerkve, čudodelne podobe Matere milosti, navdušeno zapeli prelepo zahvalnico: Te Deum laudamus. Tebe, Bog, vsi hvalimo. Jaz pa danes vzkliknem in s tem vzklikom končam prvi govor v novoposvečeni cerkvi: Te, Jesum laudamus. Te, Mariam praedicamus. Tebe, Jezusa hvalimo. Tebe, Marijo slavimo. V vaju stavljamo svoje upanje, in osramočeni ne bomo na večno! Amen.

Pridiga

po dokončani posvetitvi nove predmestne župnijske cerkve preblažene device Marije, matere milosti, v Mariboru, na praznik sv. Klare, deseto nedeljo po binkoštih 12. meseca avgusta 1900.

Kakor lilija med trnjem,
je prijateljica moja med
hčerami. (Vis. pes. 2, 2).

Preljubi v Gospodu!

Zdrava pamet, naravna hvaležnost je v vseh časih stavila častne spomenike zaslugam in čednostim. Posvetna in cerkvena zgodovina nam pričata, kako so bili čislani in slavljani vsi, ki so presegali in nadkrilovali druge ljudi po slavnih dejanjih, po dobrodelnih podjetjih.

Dežela piramid, starodavni Egipet, kako je spoštovala in čistila modrega in skrbnega patriarha Jožefa! Asirski kralj Asuer, kako je cenil in povzdigoval pravičnega Mardoheja zavoljo odkritosrčne zvestobe in vdanosti njegove! In kako navdušeno je oznanjevalo izraelsko ljudstvo pogum in srčnost svojega junaškega voditelja Juda Makabejca!

Vsi razviti narodi sveta izkazujejo čast izvoljencem, kateri množijo njih srečo, širijo njih slavo, povečujejo njih blagostanje. Grška dežela je poveljevala krepost svojih modrijanov in hrabrost svojih junakov. Macedonija je proslavljala pridobitne zmage svojega orjaškega Aleksandra, in Rim je slavil bistrost in junaštvo svojih kraljev in cesarjev. In mi sami, ali ne čutimo v sebi posebnega spoštovanja in posebne ljubezni do tistih vzornikov, ki so po svoji izvedenosti in izkušenosti ožji ali širji domovini na slavo, v prid in korist?

Kakor pa ljudstva in narodi iz naravnih nagibov povišujejo svoje zaslužne može, enako hvali in slavi sveta katoliška cerkev, razsvetljevana in nezmotno vodjena od sv. Duha, iz nadnaravnih nagibov vse tiste svoje ude, ki so ji bili po svojem svetem življenju v večno čast in slavo. Vsakemu je odločila primerno češčenje v trajni spomin na njihova nesmrtna dela, na njihove izredne čednosti in sicer to v spodbudo in posnemo potomcem in pa zavoljo njih mogočne priprošnje in pripomoči v nebesih. Bog sam časti svoje zveste služabnike, kakor nas uči sveto Pismo, ter nalaga tudi nam enako dolžnost. Največjo

in najvišjo čast med vsemi svetimi pa je cerkev odločila tisti prečudežni materi in častitljivi devici, ki jo imenujemo kraljico vseh svetnikov.

Toliko praznikov in toliko pobožnostij ni vpe-ljanih obenemu svetniku in obenj svetnici na čast, kakor je ustanovljenih v proslavo deviške matere Marije. Toliko cerkva in kapel, altarjev in podob ni posvečenih obenemu svetniku in obenj svetnici, kakor jih je namenjenih naši ljubi Gospe, brezmadežni materi Mariji. Samo le naša škofija Lavantinska šteje blizu dve sto Marijinih cerkva. In hvala bodi Bogu, to število se je zopet pomnožilo! Nova veličastna cerkev je postavljena tukaj v Mariboru kraljici nebes in zemlje na čast, in jaz sem jo včeraj najslavesneje posvetil in blagoslovil.

Danes popoldne bomo prenesli, kakor je prenesel kralj David škrinjo zaveze na goro Sion, in kakor jo je odtod prenesel kralj Salomon med petjem, godenjem in plesanjem v novi tempelj, slično, pravim, bomo mi prenesli v novo zidano in posvečeno cerkev več kakor škrinjo zaveze, mi bodemo prenesli Jezusa Kristusa, Bogačloveka pod podobo svete hostije, pa bomo prenesli v slovesni procesiji čudodelno podobo tiste nedolžne matere in mogočne device, katero imenujejo litanije lavretanske škrinjo miru in sprave.

Ta čudovita podoba Marijina je doslej potovala od kraja do kraja. Nekdaj je stala na altarju v nad-farni cerkvi svetega Jurija v Konjicah; pozneje pa

so jo shranili v tamošnji sakristiji. Od kod je priromala v Konjice, ne ve se gotovo. Pa jaz bi skoro trdil, da je čedno podobo iz lipovega lesa izrezljal kak pobožen menih v Zajčkem samostanu, ali pa vsaj umetnik, ki je bil od menihov za to delo najet. V starodavnem samostanu Zajčkem je živel v sredi trinajstega stoletja sloviti kartuzijan brat Filip, ki je v lepem slivospevu opisal celo življenje Marijino. Meni najbolj ugaja pesniški opis pobega svete družine v Egipt, Marijinega žalovanja pod križem in njenega vnebovzetja. Ta pesen brata Filipa kartuzijana je bila v srednjem veku najbolj razširjena ter je mnogo pripomogla k živahnemu češčenju matere božjega Vzveličarja. To slovstveno delo pa tudi priča, kako vneto so častili Zajčki kartuzijani Marijo in so vneli vernike za to pobožnost.

Konjiški nadžupnik Janez Baltazar plemeniti Renzenberg je daroval Marijino podobo grofinji Ivani Feliciti plemeniti Khünburg, katera jo je dala v Gradcu prenoviti in olepšati, potem pa jo prenesti kot drag zaklad na svoj grad Freibichl pri Lipnici. Odtod je zanesla pobožna gospa ta svoj biser v Maribor in ga je izročila cerkvi očetov minoritov ob Dravskem obrežju, ki so dne 25. januarja leta 1747 zalo podobo izpostavili vernikom v očitno počeščenje. Leta 1787 so se minoriti preselili v kapucinski samostan v graškem predmestju ter so v samostansko cerkev prenesli tudi svoj dragoceni zaklad. Ko so pričeli to predmestno cerkev leta 1893 podirati, smo dne 2. julija istega leta prenesli lepo podobo v to le začasno

cerkvico, kjer je mati milosti doslej delila vsakovrstne dobrote. Danes zapusti nebeška kraljica tudi to prebivališče in se preseli v svojo novo palačo, kjer naj milostno prebiva veke in veke.

Predragi Marijini častilci! Jaz sem že poprej omenil, da katoliška cerkev med vsemi svetniki in svetnicami najvišje časti Marijo. In zakaj? Zato, ker presega Marija vse svete po svojih čednostih: ona je najlepša lilija, je lilija lilij. Kadar hoče sveto Pismo lepoto kake reči posebej povdariti, jo prispodobi liliji. Celo za okrasbo Jeruzalemskega templja je veleval Najvišji, da se naj porabi tudi lilija. Salomon je izvršil povelje, ko je ukazal lilijo vplesti v zastore in vrezati v stebre. Tudi naš Gospod in Vzveličar Jezus Kristus je ljubil duhteče lilije ter jih je rad vpletal v svoje genljive prilike. (Mat. 6, 28. 29; Luk. 12, 27).

Ker je lilija znamenje deviške čistosti, je prav primerno, da prispodablja jo brezmadežno mater Marijo liliji, da jo imenujejo krasno lilijo. Sveta cerkev obrača na Marijo pomenljive besede Visoke pesmi: Kakor lilija med trnjem, je prijateljica moja med hčeramí. (Vis. pes. 2, 2). In Marija sama sme reči o sebi: Jaz sem cvetica na polju in lilija v dolu. (Vis. pes. 2, 1).

In zdaj bomo premišljevali, kristjani predragi, to prezalo lilijo. Ker pa prihaja vsa luč sem doli z nebes, ker od Boga prihaja vsaka dobra misel, želja in beseda in vsak dobri sklep, obrnimo pred vsem tja gori proti nebesom svoje roke, oči in svoja

srca, ter prosimo presveto Trojico, da nas po mo-
gočni priprošnji blažene device Marije in sv. Klare,
katere god danes praznujemo, blagoslovi tako, da
jaz ne bom zastonj govoril in da vi ne boste zastonj
poslušali, pač pa da boste med mojim govorjenjem
delali dobre sklepe ter jih poznej v življenju izvrševali.

Salve regina, mater misericordiae, vita, dulcedo
et spes nostra, salve! Češčena si kraljica, mati milosti,
življenje, sladkost in upanje naše, bodi češčena!

V Gospodu predragi kristjani!

Angel Gospodov je pozdravil Marijo kot
milosti polno. In res, Marija je prejela
v obilni meri vse milosti, ki jih more dobiti
pametna stvar božja. Njeno življenje je bil
čudež svetosti in popolnosti. Marija je namreč vselej
in vedno sodelovala z milostjo, podeljeno ji od Boga,
tako, da je v vsakem trenutku svojega življenja storila
kako dobro delo. In ker je Blagoslovljena med
ženami več darov in milostij božjih dobila, kakor
vse druge pametne stvari božje, in ker milost ni bila
v njej brez koristi, ni dvoma, da resnico trdi sveti
Janez Zlatoust, ko uči, da je Marija po svojih čednostih
presegala vse svetnike in svetnice božje. Združevala

je v sebi v najpopolnejši meri čistost Suzane, krepost Judite, pobožnost Ane, skrbnost Estre, živo vero očakov, trdno upanje prerokov, gorečo ljubezen apostolov, neomahljivo potrpežljivost in stanovitnost mučencev, angeljsko nedolžnost devic, globoko gorečnost spoznovalcev. Zato se imenuje v lavretanskih litanijah: mati najsvetejša, podoba pravice, posoda vse svetosti, kraljica vseh svetnikov.

Toda, sveti cerkveni očetje in učenički naglašajo v Marijinem življenju pred vsem tri čednosti, ki so blaženi Devici pridobile toliko čast nad vsemi izvoljenimi v nebesih in na zemlji. Prva teh treh čednostij je tista, iz katere živi pravični; druga, ki premore nekako iz človeka napraviti angela, in tretja, ki človeka tembolj povišuje, čimbolj ga navidezno ponižuje. In ravno teh temeljnih čednosti krščanske popolnosti pogrešamo dandanes pri našem slabovernem, malosramožljivem, napuhnjenem svetu.

Preljubi moji, vi veste, da so se pred tronom matere milosti, pred to podobo Marijino, katero bomo danes v slovesnem sprevedu po Mariborskem mestu prenesli v novo farno cerkev, vi veste, pravim, da so se pred tem Marijinem kipom godili razni čudeži. Največjim čudežem prištevam pa jaz tiste, da se je mnogo krivovercev odpovedalo zmotam in so bili sprejeti v naročje svete matere cerkve. Celozamorec vojak je bil krščen pred tem prestolom matere usmiljenosti. Taki čudeži milosti božje, ki se godijo na duši, so večji od čudežev, ki se godijo na telesu.

Ko so nesli iz mesta Najm mrliča, edinega sina matere vdove, je storil Jezus veliki čudež, ko je namreč obudil k življenju umrlega otroka in ga je izročil žalostni materi. Vendar še veliko večji čudež se je zgodil pri tej priložnosti. Očitna grešnica Marija Magdalena je namreč tu prvokrat videla Jezusa, katerega milost jo je takrat dohitela ter je njeno grešno, za nebesa mrtvo dušo oživila k življenju. Nevidni ta čudež je bil čudovitejši od vidnega.

Slični čudeži milosti božje so se pa godili in se še zdaj godijo pred to podobo matere božjega Odrašenika. Od leta 1891 do leta 1899 se je devet krivo-vercev odpovedalo verski zmoti, in dve židovki sta bili krščeni pred tem Sedežem modrosti božje.

Devica verna, s tem klicem v lavretanskih litanijah prosimo Marijo pomoči. Pa je li res imela Marija živo in trdno vero, ki jo je neprenehoma nagibala, dobra, pred Bogom zaslužna dela opravljati in se tako više in više povzdigovati v svetosti? Je li pokazala Marija v resnici kedaj stanovitno, nepremično vero? Brezdvomno, preljubi moji poslušalci! O veri preblazene device Marije se redkokdaj piše, govori in pridiguje. Toda v našem času je to prav potrebno.

Kako živa vera je pač morala navdajati Marijo, da je spoznala v detetu, katero je rodila, v plenic povila in v jaslice položila, da je spoznala in molila, pravim, v tem otroku onega, ki je vstvaril nebo in zemljo, ki prebiva v nedostopni svetlobi, ki je bil pred Abrahamom, pred začetkom časa in sveta! Kako

živa vera je morala napolnjevati Marijo, da je v detetu, katero je dojila in v svojem naročju nosila, spoznala in molila tistega, ki počiva na perutih kerubimov in serafimov, in ki daje vsem stvarjem hrano in živež! Kako živa vera je morala prešinjati Marijo, da je v slabotnem detetu, ki je moralo bežati pred Herodom v daljno tujo deželo, spoznala in častila njega, ki vzdržuje kraljem in cesarjem sedeže, ali pa jih ruši, kakor mu ljubo in drago. Dete raste in se vda otroškimi igram, Marija pa moli v tem igrajočem otroku tisto večno modrost, kateri je igrača, svetove vstvarjati in uničevati, obnebje kakor šator razpenjati in globočine morja meriti!

In Sin človekov opravlja delo nizkega rokodelca, ali njegova mati Marija časti in moli v njem tistega, ki je načrtal osnovo za vstvarjenje sveta, pa je izmislil one skrivnostne moči, ki premikajo vesoljni svet. Pa pustimo zdaj vse drugo življenje, v katerem je kazala Marija trdno vero ter se je v tej božji čednosti vadila na junaški način, in pojdimo v duhu na kraj najhujših bolečin, tja gori na goro Kalvarijo. Tu visi na križu med dvema razbojnikoma njen ljubi Sin, zapuščen od vseh in izdan sovražni sili. Eden njegovih dvanajsterih tovarišev ga je izdal in prodal sramotno, drugi ga je pozabil in zatajil, ostali so zbežali in so pustili mojstra samega. Zapuščen je od ljudi. O britka žalost! Ali najbritkejša žalost je, zapuščen biti od Boga. In Jezus je molil: Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil! Ljubljeni otrok je torej zapuščen od vseh; a zapustila ga ni preljuba mati Marija. Tisti,

ki so bili odbrani za stebre svete cerkve, so se majali in so padli, ali Marija je stala pod križem mirno in zaupno, utemeljena v veri in prepričana, da je njen križani Jezus obljubljeni Vzveličar človeškega rodu, da je Sin živega Boga. O vera, vredna največjega občudovanja! O vzgled za nas slabo- in maloverne!

Ljubi moji, tako in enako vero moramo tudi mi imeti, da se ne damo ločiti po nobeni ceni od Jezusa Kristusa. Imeti moramo vero, ki nas napeljuje k dobremu in odvrta od hudega; vero, ki nas vabi in miče k opravljanju dobrih del. Vera brez dobrih del je mrtva, kakor je mrtvo telo brez duše. O, da bi tlel v naših srcih le žarek tiste žive vere, ki je navdajala Devico verno! Krščanski poslušalci, vaš največji dobiček v novi cerkvi bo ta, če se boste tukaj v veri utrjevali, če boste k materi milosti prihajali, da pomnožujete v sebi edinovzveličavno vero in da prosite za pomnožitev vere v srcih tudi svojih bratov in sester. Krepka, globoka vera je potrebna v naših dneh, ko napadajo sovražniki Jezusa Kristusa, njegovo božjo napravo sveto cerkev, njene nauke in njene zapovedi. O sveta vera, nebeška hči, ki si naše prednike navduševala za vse pravo in dobro ter za vse sveto in plemenito, vrni se med nas, pa prešini naša srca, da bodo gorela in plamenela za čast božjo in za vzveličanje neumrljivih duš!

Imejte pa, preljubi moji, tudi trdno vero v pomoč Marijino, kakoršno so imeli otroci, o katerih sem bral nedavno to-le. Bilo je leta 1893 v neki fari, v kateri je ležal dušni pastir na bolniški postelji. Ko ga je

obiskal župnik bližnji sosed, je ravno tudi prišel cerkovnik naznanjat spoved. Došli dobri sosed gre nemudoma k bolniku. Bil je oče vdovec na smrt bolan. Desetero nedolžnih otročičev je stalo in jokalo okoli postelje na smrt bolnega očeta. Pred dvema mesecema so sirotam milo mater zanesli na pokopališče. In jutri bodo morebiti že tudi ljubega očeta na mrtvaškem odru škropili. O reve nesrečne! Duhovnik so takoj mazilili noge bolniku za srečno pot v večnost. Po svetem opraviilu so hoteli z očetom samim govoriti in so zato otroke odposlali iz hiše. Čez nekoliko časa stopijo duhovnik sam iz izbe. Bila je jasna, krasna noč. Oče nebeški, ti, ki bediš in čuješ, saj gorijo lučice na nebu, ti se usmili nedolžnih sirot — tako so spovednik vzdihovali pod milim nebom. Pa čuj, v tem trenutku zaslišijo od daleč proseč glas: Gospod, usmili se nas! Kristus, usmili se nas! Oče nebeški, vsemogočni Bog, usmili se nas! Sveta Marija, prosi za nas! Sveta Mati božja, prosi za nas! Mati ljubezniva, prosi za nas! Zdravje bolnikov, prosi za nas! Tolažnica žalostnih, prosi za nas! Pomoč kristjanov, prosi za nas!

O to je bil pretresljiv glas, ki je prihajal sem iz Marijine kapelice, kamor so se zatekli otroci, da molijo vkupe lavretanske litanije za ozdravljenje predbrega očeta. Ko je ponehal glas in je bila končana molitev, so stopili duhovnik zopet k bolniku, in glej čudo, očetu je bilo odleglo, smrtna nevarnost je bila odstranjena. Čez deset dni je ozdravel blagi oče, ki še danes hvalevredno skrbi za svoje in Marijine otroke.

Ozdravel pa je kmalu tudi duhovni oče, preljubljeni domači župnik, za katerega so zvesti farani pridno prosili Marijo, da mu naj ona pomore s svojo mogočno priprošnjo. Saj ko bi vsi svetniki in vse svetnice na eni strani prestola božjega za kaj prosili, in Marija na drugi strani, bi bila uslišana Mati božja, ki ima zmerom pristop do božjega sedeža. Zatorej pa prav primerno obrača sveta cerkev na Marijo svetopisemske besede: Blagor človeku, ki mene posluša, in ki čuje pri mojih vratih dan na dan! (Pregov. 8, 34).

Preljubi v Gospodu!

G^vas hiti, zato treba, da tudi mi dalje hitimo. Kaj bi bila pomagala Mariji še tako trdna vera, ko bi pa ona ne bila imela tiste blažene čednosti, kateri je obljubljeno gledanje božjega obličja, katera zamore človeka spremeniti v angela, in se imenuje deviška čistost.

O liliji pripovedujejo, češ, da ima njena korenina skrivnostno moč, ki brani strupeni kači, da se ji ne bliža. Ali je temu tako, nisem preiskoval, toda o Mariji vem, da se ji ni mogla in ni smela nikoli pri-

bližati peklena kača. Bila je namreč brez madeža izvirnega greha spočeta, je brez greha živela, brez greha umrla in je bila kot neomadežana lilija presajena v nebeški raj.

Lilija ima belo barvo, barvo čistosti in nedolžnosti. Vsled te lastnosti dajajo lilijo v roke svetnikom in svetnicam, ki so se odlikovali in odlikovale po sveti čistosti. Lilijo nosijo v roki naprimer sv. Alojzij, sv. Anton Paduan, sv. Jožef in mnogi drugi devičniki. Medtem pa je vendar moral sveti Alojzij in sv. Anton vzdihovati s psalmistom: Glej, v hudobiji sem spočet, in v grehih me je spočela moja mati. (Ps. 50, 8). Če pa vkljub temu nosijo ti svetniki lilijo, kot znamenje nedolžnosti in deviške čistosti, kolikoveč jo sme nositi Marija, ki je bila brez madeža izvirnega greha spočeta in je presegala vse svetnike in svetnice na čistosti srca. Da, Marija ne zasluži samo, da jo primerjamo liliji, temveč ona je lilija, je najlepša lilija vseh lilij.

Kako nad vse lepa lilija je Marija, imenovana v lavretanskih litanijah roža skrivnostna, je razodel Bog sam po nekem čudežu, ki ga pripoveduje kronika manjših bratov sv. Frančiška. Neki učen dominikanec je imel hude dvome zastran brezmadežnega spočetja preblažene device Marije. Da bi se jih iznebil, je šel k blaženemu bratu Egidiju, zvestemu spremljevalcu sv. Frančiška asiškega. Pobožni frančiškan je bil na skrivnosten način podučen o tem obisku. Šel je nemudoma dominikancu naproti, in, ne da bi čakal njegovega odgovora, je udaril s palico

ob tla, rekoč: Menih pridigar, Marija je bila devica pred rojstvom Jezusa Kristusa, in v tem trenutku je izrastla cvetoča lilija iz tal. Drugič udari ob tla, veleč: Brat dominikanec, Marija je bila devica pri rojstvu Jezusa Kristusa, in v tem hipu je izrastla druga lilija iz zemlje. Tretjič udari Egidij s palico ob tla, kličeč: Brat dominikanec, Marija je ostala tudi devica po rojstvu Jezusa Kristusa, in tretja lilija je vznikla iz zemlje.

Res, Marija je tudi v tej čednosti dosegla vrhunec popolnosti. Dasiravno so šege njene domovine, pa so predsodki izraelskega ljudstva in vsakdanji vzgledi tirjali od nje drugo življenje, je ona vendar prva med hčerami Evinimi storila obljubo vednega devištv. Kako prijetna je pač morala biti nebeškemu Očetu ta obljuba! Šele zdaj je smel Vstvarnik reči stvari: Vsa si lepa moja prijateljica, moja sestra, moja nevesta, in madeža ni na tebi. (Vis. 4, 7. 9). In to obljubo je Marija zvesto držala vse dni svojega življenja. Še celo pred Gabrielom nadangelom se je prestrašila ter ni hotela privoliti v njegovo oznanjenje, dokler ni izvedela, da jo bo obsenčil sam sv. Duh, da bode postala mati božja, obenem pa ostala tudi devica. Zarad te angeljske čednosti je bila Marija povišana nad vse žene in si je zaslužila častna priimka: devic Devica in Kraljica devic.

Ker ljubi Marija, mati najčistejša, mati nedolžna in brezmadežna, sveto čistost, zato ljubi tudi vse čiste in nedolžne duše. Kakor je vabil božji Vzveličar nedolžne otroke k sebi, ter jih je

jemal v svoje naročje in jih blagoslovljal, enako se mudi pač tudi njegova mati rada pri nedolžnih dušah, in jim izkazuje svojo pomoč in brambo. Ni še dolgo, kar sem bral nastopno dogodbo. V italijanskem mestu Florenciji je ušel iz zverinjaka strašen lev in je pridivjal na glavni trg. Tu so ljudje kakor blisk zbežali v svoje hiše. Le na koncu trga si je mirno igral nedolžen otrok. Lev leti naravnost k otroku. Nekoliko korakov še in otrok je v žrelu divji zveri. A glej, v tem trenljaju prihiti žena vihrajočih lasij na mesto, pa vzame ljubo dete v svoje naročje in je reši v bližnjo hišo. Nihčer ni poznal in ni videl več blage žene. Nas pa ta dogodek uči, kako brani Marija svoje otroke, kako varuje svoje častilce pred hudim duhom, ki kakor rjoveč lev okoli hodi in išče, koga bi požrl. (I. Petr. 5, 8).

Ker je Marija lilija in sicer najljepša vseh lilij, je pač lahko umevno, da se rada nahaja med lilijami, da se rada mudi pri nedolžnih, deviških dušah. Tudi o njej veljajo besede Visoke pesmi: *Pascitur inter lilia*. Ona se pase med lilijami, to je, Marija se razveseljuje z dobrim duhom čistih duš. (Vis. pes. 2, 16). Zato pa si ohranite, krščanski mladeniči, svoja srca neoskrunjena, da bo Mati božja tudi vaša mati! Bodite lepe lilije, ki razširjajo prejeten duh krog sebe, ve, krščanske mladenke, katerim sem včeraj blagoslovil belo svilnato zastavo s podobami svete Marije, brez madeža spočete, in sv. device Filumene. Z modrim Siracidom vas vse opominjam, rekoč: Poslušajte me, vi otroci božji, in pri-

našajte sad kakor roža, zasajena ob potokih. Kakor gora Libanon, ki razširja prijeten duh, ker ondi raste mnogo dišečega drevja, dajajte prijeten duh. Cvetite kakor lilija in dajajte duh, in lepo zelenite pa pojte hvalno pesem in slavite Gospoda v njegovih delih. Povelečujte njegovo ime in hvalite ga z glasom svojih ust! (Sirah. 39, 17—20).

Če se boste vestno ravnali v življenju po tem zlatem nauku, se bode ob vaši smrti uresničilo, kar pravi nevesta v Visoki pesmi Salomonovi: Moj ljubi je prišel doli v svoj vrt k gredici dišav, da bi se na vrtu pasel in lilij natrgal. Jaz sem svojega ljubega in moj ljubi je moj, ki se pase med lilijami. (Vis. pes. 6, 1. 2). Ko bo udarila zadnja ura, prišel bo Jezus in prišla bo Marija k vaši smrtni postelji, pa bosta vtrgala ljubo, nedolžno lilijo ter jo bosta presadila v nebeški vrt, v večno lepi raj.

Preljubi v Gospodu!

Se ena čednost se lesketa v Marijinem vencu kakor jutrnica. Kaj bi pač pomagala človeku čistost telesa, ko bi bilo njegovo srce polno napuha, tistega prvega naglavnega greha, ki je iz angela napravil satana.

Vse življenje Marijino je bila vedna vadba v krotkosti in ponižnosti. Imenovana od nadangela mati božja, se je imenovala le dekle Gospodovo. Ni se ponašala pred svetom s svojo nedosežno visostjo kot mati božjega Sinu. Ni iskala časti, ni zahtevala slave, ki ji je šla po pravici. Ni imela visokoletečih mislij, ona je gledala le na svojo nizkost in nevrednost. Sveta katoliška cerkev se ne bo nikoli vtudila, popevati čudovito hvalnico, vzvišeni magnificat: Poveličuj moja duša Gospoda in raduj se moj duh v Gospodu mojem Vzveličarju! Cerkev ne bo nehala, pravim, popevati pesni, ki jo je Marija zapela pri obiskovanju tete Elizabete, pesni, ki je trajen spomenik Marijine ponižnosti.

Ta slavospev je Marija zapela v trenutku najslajše sreče, največjega navdušenja. In kaj opeva Marija v tej najveličastnejši pesni cerkveni? Svoje vrline, svoje prednosti, svoje čednosti? Ne. Marija poveličuje v tej hvalnici veličastvo božje, svetost imena božjega, zvestobo božjih obljub. Ona oznanjuje ponižanje se povišujočih in povišanje se ponižujočih; napoveduje ubožstvo bogatih in bogastvo ubogih. O svoji slavi pa ne govori, in če govori, se spominja

le svoje revnosti; prerokuje sicer, da jo bodo hvalili prihodni rodovi, a ne zavoljo njenih lastnostij, temveč zato, ker ji je Bog storil velike reči, ker ji je Najvišji izkazal milost, da je postala blažena med vsemi ženami. Resnično, sama ponižnost je narekovala Mariji te milo doneče, vznesene vrstice, katerih vsaka diše izredno pohlevnost, diše globoko ljubezen do neskončno usmiljenega Boga.

To je prava pohlevnost, ljubi moji! Morebiti pa še želite drug dokaz za najglobočjo ponižnost Marijino? Tu ga imate! Mati našega Odrešenika in po tem tudi soodrešenica človeškega rodu je redko kedaj nastopila, da bi spregovorila besedo. Sveti evangelj nam o tem le štirikrat poroča. Dasi je Marija dobro poznala skrivnosti božjega kraljevstva in jih je tudi umela, vendar ni nastopila nikoli, da bi učila ljudstvo, da bi pridigovala namesto apostolov. Skoraj celo njeno vzorno življenje nam je prikrito. Prikrila je je njena ponižnost. Toda ravno ta velika ponižnost je povzdignila Marijo na višino nebeške gloriije, jo je povišala k časti kraljice angelov, svetnikov in svetnic. O ponižnost, hči nebeška, kako povzdiguješ človeka, medtem ko ga navidezno ponižuješ!

Kristjani predragi, v tej čednosti, ki je podlaga krščanski popolnosti, posnemajte pridno in zvesto devico Marijo! Le po dolini ponižnosti, prispejete na goro popolnosti. Na vse, ki ljubijo in negujejo ponižnost, se bo Gospod ozrl, kakor se je ozrl na Marijo, da je vzkliknila: Gospod se je ozrl na ponižnost svoje dekle, in storil ji je velike

reči On, ki je mogočen in katerega ime je sveto. (Luk. 1, 49).

Kako ljubi Marija ponižne duše, uči nas mična povest o veseli prikazni Matere božje v mestu Lurdu. Gotovo je pomenljivo in vsega pomisljiva vredno, da se je brezmadežna Devica prikazala in razodela pohlevni deklici, ki ni hotela ničesar veljati in res tudi ničesar ni veljala pri ljudeh. Še v šoli so jo prezirali. Koliko bogatih in plemenitih, uglednih in izobraženih gospej in gospodičin je štela takrat francoska dežela, pa Marija se ni tem imenitnim osebam prikazala, marveč ubogemu in bolj zaničevanemu ko spoštovanemu dekletu, hčerkici revnega mlinarja. Zmerom se pač uresničujejo besede svetopisemske: Bog izvoli to, kar je slabotno, da uniči to, kar se dozdeva mogočno, visoko. (I. Kor. 1, 27—29). Bog se prevzetnim ustavlja, ponižnim pa daje milosti. (Jak. 4, 6).

Zato pa bodite, ljubi moji, krotki in ponižni! Ponižnost je ključ do nebeških vrat. Sklenite danes resno, da hočete v prihodnje častiti Marijo posebno s tem, da jo boste po svojih močeh posnemali v njenih blestečih čednostih. Obljubite sveto, da hočete biti in ostati otroci kraljice očakov, prerokov in apostolov po svoji živi veri; otroci kraljice angelov in devic po svoji čistosti ter otroci kraljice mučencev in mučenk, spoznovalcev in spoznovalk po svoji ponižnosti!

Nosite v srcu ljubo mater Marijo in premišlujte radi njene opomine in nasvete! Kratkoterminalno pred

morsko bitko pri otoku Manili leta 1898 se je pripetilo, da je v morje padla sukna vojščaku, ki je koj poveljnika prosil dovoljenja, da sme skočiti v morje po obleko. Predstojnik mu prošnje ni vslišal. Nato pa hiti mornar na drugo stran ladje in se vrže v morje in plava do sukne. Ko jo reši, se vrne nazaj na ladjo in stopi zopet v vrsto. Ker je bil nepokoren v vojski, obsodil ga je nagloma poveljnik v smrt po dokončanem boju. Admiral Demey, ki bi moral podpisati sodbo, obišče sam ladjo in vpraša obsojenca, zakaj ni vbogal. Nato seže mladi vojščak v žep svoje sukne in prinese iz nja podobo, ki jo pokaže admiralu, vzdihnivši: mati! V sukni je bila namreč shranjena podoba njegove mile matere, in za vse na svetu bi ne bil pustil v morju drage podobe. Nadpoveljnik je vrlega sina objel in kazni oprostil, rekoč: Sin, ki žrtvuje za podobo svoje matere življenje, je žrtvuje tudi za domovino. Mladi junak, ti si prost ječe in smrti!

Predragi poslušalci, nosimo tudi mi Marijino podobo v svojih srcih, in rešeni bomo večne srmti in dosegli bomo večno življenje. Veš, o Marija, naše veselje, veš naše želje? Ljubimo te. Zmerom pri tebi hočemo stati, ljubljena mati, nikar nas ne zavrzi!

V Gospodu pobožno zbrani kristjani!

daj se pa moramo posloviti od te-le hišice božje in Marijine. O kako svet je bil ta kraj! Kdo ve povedati, koliko milostij je tukaj Marija izprosila svojim častilcem, ljubiteljem in otrokom? Tukaj je bilo služenih 26.300 svetih maš, in obhajanih je bilo 787.400 pobožnih vernikov. O kako svet je bil ta hram božji! Zatorej je vse hvale vredna namera častitega očeta gvardiana, ki želijo tukaj vzdati mramornato ploščo s primernim napisom v spomin, da sta kralj kraljev in kraljica kraljic prebivala tukaj sedem let.

Ostani torej kraj svet in častitljiv, in vsakdo te naj ima za takega! Širi in razlivaj po celicah in hodnikih novega samostana očetov frančiškanov mir božji in blagoslov nebeški! Častitim sinovom svetega Frančiška serafskega se danes na praznik sv. Klare, izvoljene učenke in vestne posnemovalke Serafa asiškega, spodobno zahvalim za vse svete mašne daritve, ki so jih tukaj opravili, za vse pridige, ki so jih s tega svetega mesta govorili, in za vse zakramente, ki so jih tukaj delili, kakor tudi za vse pobožnosti, ki so jih tukaj obhajali!

Vam pa, predragi v Gospodu, izrekam svojo višepastirsko zahvalo za marljivo obiskovanje službe božje v tej začasni cerkvici in za vse darove, ki ste jih položili na altar te hišice božje. Prenesite svojo vernost, darežljivost in pobožnost v novo cerkev, kakor bomo popoldne prenesli najsvetejši Zakra-

ment in pa podobo Marijino v novi tempelj. Ta slovesnost bo podobna sijajni slovesnosti, o kateri nam poroča tretja knjiga kraljev.

»**K**o je namreč Salomon dokončal vse delo v hiši Gospodovi, tedaj so se zbrali vsi starešine Izraelovi s poglavarji rodov in vojvodi Izraelovih otrok, da bi prenesli škrinjo zaveze Gospodove z mesta Davidovega, to je s Siona. In duhovniki so vzdignili škrinjo Gospodovo in šator zaveze in vse svetišno orodje: in to so nosili duhovniki in levitje. Kralj Salomon pa in vsa množica Izraelova, ki se je bila zbrala pri njem, je hodila z njim pred škrinjo; in darovali so ovac in volov brez cenitve in števila. In duhovniki so prinesli škrinjo zaveze Gospodove na nje mesto, v presveto, pod perute kerubimov. In glej, ko so bili duhovniki odšli iz svetišča, je oblak napolnil hišo Gospodovo; in duhovniki niso mogli stati in streči zavoljo oblaka, veličastvo Gospodovo je bilo namreč napolnilo hišo Gospodovo. Tedaj je rekel Salomon: Gospod je govoril, da bo stanoval v oblaku. Zidal in dozidal sem hišo v tvoje stanovanje, v pretrdni tvoj sedež na večno.

In Salomon je stopil pred altar Gospodov vpričo Izraelovega zbora, in je razprostrl svoje roke proti nebu in je rekel: Gospod, Izraelov Bog, ni ga tebi enacega Boga v nebesih in ne na zemlji, ki ohraniš zavezo in milost svojim hlapcem, kateri pred teboj hodijo iz vsega svojega srca... Ozri se v molitev svojega hlapca in v njegove prošnje, Gospod moj Bog, sliši hvalo in molitev, ki jo tvoj hlapec moli

danes pred teboj; Naj bodo tvoje oči odprte nad to hišo po noči in po dnevu, nad hišo, zastran katere si rekel: Ondi bo moje ime; in usliši molitev, ki jo na tem kraju k tebi moli tvoj hlapec. Poslušaj prošnjo svojega hlapca in svojega ljudstva Izraela, kar koli bodo prosili na tem kraju, in usliši na mestu svojega prebivališča v nebesih, in ko uslišiš, bodi milostljiv... Če je zaprto nebo, in ne dežuje zavoljo grehov Izraelcev, ki molijo na tem kraju ter delajo pokoro tvojemu imenu in se od svojih grehov spreobrnejo zavoljo tvoje nadloge, usliši jih v nebesih in odpusti grehe svojim hlapcem... ter pokaži jim dobro pot, po kateri naj hodijo, in daj dežja na svojo deželo, ki si jo dal svojemu ljudstvu v posest. Če lakota nastane v deželi ali kuga ali spriden zrak ali rja ali kobilice ali snetje... ti poslušaj v nebesih, na mestu svojega stanovanja, ali bodi zopet milostljiv, ter stori in povrni vsakteremu po vseh njegovih potih, kakor vidiš njegovo srce; zakaj ti sam poznaš srce vseh človeških otrok.

Tudi tujec... če pride iz daljne dežele zavoljo tvojega imena — slišalo se bo namreč o tvojem velikem imenu, o tvoji močni roki in o tvoji stegnjeni rami povsod — če torej pride in moli na tem kraju; ti poslušaj v nebesih, v trdnjavi svojega prebivališča, in stori vse, za kar te je klical tujec, da se uče vsa ljudstva po zemlji bati se tvojega imena, kakor tvoje ljudstvo Izrael, in se prepričajo, da je tvoje ime poklicano na to hišo, ki sem jo sezidal... Če se pregreše otroci Izraelovi — ni namreč človeka, ki

bi ne grešil — in jih razsrdjen zdaš njih sovražnikom; pa delajo pokoro v svojem srcu in se spreobrnejo ter te prosijo, rekoč: Grešili smo, krivično smo delali, hudobno smo ravnali; in se spreobrnejo k tebi iz vsega svojega srca in iz vse svoje duše ter molijo k tebi: tedaj poslušaj v nebesih, na trdnjavi svojega prestola, njih molitve in prošnje, pa jim stori pravico, in bodi milostljiv svojemu ljudstvu, ki je grešilo zoper tebe...

Zgodilo se pa je, ko je Salomon dokončal zidanje hiše Gospodove in kraljevo poslopje in vse, kar je želel in hotel storiti, se mu je Gospod prikazal... in mu je rekel: Uslišal sem tvojo molitev in tvojo prošnjo, ki si jo molil pred menoj; posvetil sem to hišo, ki si jo pozidal, da postavim svoje ime ondi na večno, in da so moje oči in moje srce ondi vse dni«. (III. Kralj. 7., 8. in 9. poglavje).

Temu velikanskemu slavju je podobna slovesnost, ki se je vršila včeraj in se bo vršila še danes v novi farni cerkvi. Kakor kralj Salomon sem tudi jaz včeraj in danes pri sveti daritvi molil in prosil ljubega Boga, da naj v novoposvečeni cerkvi bogato deli milosti in dobrot vsem, ki ga bodo za nje prosili. In v ta namen bomo zdaj še v tej cerkvi in pozneje tudi v novem svetišču zapeli: Te Deum laudamus. Tebe, Bog, vsi hvalimo. Ob štirih popoldne bo pridiga v novi cerkvi, in potem nesemo iz te kapele čudodelno podobo Marijino po ulicah Mariborskega mesta v novo cerkev, kakor so nesli nekdanj angeli sveto hišico iz Nazareta na Trsat in s Trsata v Loreto.

Da pa še tudi v tem trenutku prejmemo kako milost od Matere milosti, pozdravimo jo še na tem svetem mestu v slovo prav pristrčno ter položimo venec dobrih sklepov in svetih obljub tja pred njen tron ter recimo: Marija, ti veš, da hočemo tvoji otroci biti, bodi tudi ti naša mati! V tvojo materino ljubezen hočemo neomejno in neomajno zaupati. Bodi, da pademo v katerikoli brezdnost, vendar obupali ne bomo, dokler smemo na pomoč klicati tvoje sveto ime. Ti sicer nimaš moči, ki vse zapove in izvrši, ali ti imaš tisto prečudno moč in oblast, ki prosi in vse izprosi, za kar prosi. Kdo še ni okusil tvoje pomoči — o pomoč kristijanov? Mi vsi, ki moramo umreti, vzdihujemo pod težo svojih grehov. V svojih slabih telesih nosimo še slabše duše. Ah, preljuba in premila Gospa, reši te naše sicer revne pa neumrljive duše v trenutku, ki bo odločilen za celo večnost!

Izprosi nam, da se na sodnji dan udeležimo procesije, ki bo šla v nebeški Jeruzalem, kakor se bomo danes udeležili slovesnega obhoda po Mari-borskem mestu v novoposvečeno cerkev! Amen.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000513369

